

Rudnik. (Fotografoval Janko Šiška.)

z mično cerkvico, ki je podružnica šmarijske župnije. Na južni steni je naslikan sv. Krištof, ki se lahko zapazi s ceste. Tukaj tečeta cesti nekoliko časa po močvirnih tleh, nato se pa vspenjata blizu 50 m v višavo. Nova vozna cesta se dviga polagoma v dveh velikih serpentinah in pride na vrh poleg vasi Mali vrh. Stara vozna cesta, po kateri so še vozili pred 30 leti, drži od vasi Tlak naravnost gori k cerkvici sv. Križa. Kratek je bil sicer ta klanec, a hud. Kakor ljudje pripovedujejo, dogodilo se je tu marsikaj nesreč, dokler niso ceste prestavili. Železna cesta pa doseže isto višavo vspenjajoč se v dveh predorih (tunelih), katerih prvi meri okoli 280 m, drugi okoli 240 m dolžine, ter pride iz zemlje pod cerkvijo sv. Križa, blizu katere stoji lepa kapelica žalostne M. B. s tremi križi; gre skozi vas Razdrto in pride v Šmarije.

Nov svet se odpre potniku. Prijazno dolino zapirajo na levi strani Vrhovka in gora svete Magdalene, na desni pa rtasta gora sv. Ahacija in drugi Turjaški hribi, na katerih se blesté tu in tam lepe cerkvice. Vmes pa leži lepa šmarijska planjava, ki se razteza tje do višenskih hribov, po sredi se pa zvija železna cesta kakor kača velikanka. Planjava je sicer jako rodovitna, kaže pa tu in tam kraški značaj. Voda, ki se ob deževju nabere, skriva se namreč v podzemski jame, kakoršne so pri Šmariju, še v večji meri pa pri Račni v kopianjski župniji. Ob začetku šmarijskega polja stoji vas Šmarije. Železnica jo deli na dva dela. Znamenita v tej vasi je župnijska in dekanjska cerkev, ki je bila prvotno romanska bazilika s tremi ladijami, pozneje pa

so jo predelali v gotskem zlogu. Stoji v sredi pokopališča. Ob času turških napadov je bil tukaj tabor, od katerega pa je ohranjen samo jeden stolp, ki je sedaj stanovanje gg. kapelanov. Kar se tiče zgodovine, omenjamo, da stare listine imenujejo že leta 1228. prvega duhovnega pastirja. L. 1497. je bila župnija vtelesena zatiškemu samostanu. Ko je pa ta samostan leta 1784., kakor mnogo drugih za Josipa II., zadela nemila usoda, postala je takrat župnija samostojna, in tri leta pozneje je bila z njo združena tudi dekanija. Okoli Šmarija ležé na rodovitnem polju te-le vasi: Veliki vrh, Podgorica, Paradišče, Sap in Sela. Med gorami je najznamenitejša gora sv. Magdalene; dviga se 499 m nad morjem, z njene vrha je lep razgled daleč na okoli. Gora je obrasena večinoma z bukovim drevjem, v gozdu pa so stari grobovi, kjer je gospod Pečnik iz-

kopal že marsikaj lepega in za starinarstvo važnega. Ko so gradili železnico in so tla razkopavali, zadeli so tudi semtertje na rimske grobove ali pa na rimsko cesto, ki je držala iz Emone v Neviodunum; v občé gre železnica od Šmarija do Grosuplja večinoma po starorimski cesti. — Na desni strani zagleda potnik cerkev sv. Nikolaja na Tabru, ki je jedna izmed najstarejših cerkvá na Kranjskem. Cerkev je podružnica župnije Šenčurske. Visoki zid in močna utrdba tega tabora se še vidi.

Grosuplje bode odslej jako važna postaja; od Ljubljane je oddaljeno štiri ure hoda. Na mestu, kjer stoji sedaj vasica, stala je prazgodovinska naselbina, in kraj, na katerem stoji kolodvor, bil je pokopališče. Tukaj na Grosupljem se odceplja stranska proga, ki pelje skozi kopianjsko in dobropoljsko v ribniško in kočevsko dolino. Glavna proga pa je narejena skozi Žalino v Višnjo goro.

Na tem mestu nam je omeniti še dveh gradov, katera vidi potnik z železnice. Blizu tam, kjer se progi ločita, stoji grad Boštanj, last grofov Ursini-Blagajev. Grad stoji na prijaznem griču, ki je obrasen deloma s smerečjem, deloma pa z raznim sadnim drevjem. Pod gričem stoji lepa cerkvica sv. Martina, ki je bila nekdanj grajska cerkev, zdaj je pa podružnica žalinske župnije. — Na levi potnikovi strani prav blizu vozne ceste stoji grad Prapreče, komaj četrt ure od Grosuplja oddaljen. Grad je bil nekdanj last grofov Lichtenbergov; sedaj je močno zanemarjen.

(Dalje.)

344